

The Bila'am Narrative: Biblical & Rabbinic Sources of the Medieval Commentators

*I. Discussion of Bila'am in the Tanakh (apart from the main source for the Bila'am narrative, Parashat Balaq, Bamidbar 22-24)*¹

<p><u>Numbers 31:8</u></p> <p>(8) Along with their other victims, they slew the kings of Midian: Evi, Reqem, Zur, Hur, and Reva', the five kings of Midian. They also put Bila'am son of Be'or to the sword.</p>	<p>במדבר ל"א:ח'</p> <p>(ח) וְאַתִּמְלַכֵּי מִדְיָן הָרְגוּ עַל-חַלְלֵיכֶם אֶת-אֹנוֹן וְאֶת-רְקֶם וְאֶת-צָוָר וְאֶת-חוֹר וְאֶת-רְבָע חַמְשָׁת מֶלֶכִי מִדְיָן וְאֶת בְּלָעָם בְּרַבּוֹעַר הָרְגוּ בְּחַרְבָּה:</p>
<p><u>Joshua 24:9-10</u></p> <p>(9) Thereupon Balaq son of Zippor, the king of Moab, made ready to attack Israel. He sent for Bila'am son of Be'or to curse you, (10) but I refused to listen to Bila'am; he had to bless you, and thus I saved you from him.</p>	<p>יהושע כ"ד:ט-י'</p> <p>(ט) וַיָּקָם בְּלִק בְּנוֹצֶפֶר מֶלֶךְ מוֹאָב וַיַּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁלַח וַיַּקְרָא לְבָלָעָם בְּרַבּוֹעַר לְקַלְל אֶתְכֶם: (י) וְלֹא אָבִיתִי לְשָׁמַע לְבָלָעָם וַיַּגְרַד בָּרוֹךְ אֶתְכֶם וְאֶצְלָא אֶתְכֶם מִידּוֹ:</p>
<p><u>Micah 6:5</u></p> <p>(5) "My people, remember what Balaq king of Moab Plotted against you, and how Bila'am son of Be'or responded to him. [Recall your passage] From Shittim to Gilgal— and you will recognize The gracious acts of the LORD."</p>	<p>מיכה ו'ה'</p> <p>(ה) עַפְנֵי זָכָר-נָא מִה-יָּעָץ בְּלִק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמִה-עָנָה אָתוֹ בָלָעָם בְּרַבּוֹעַר מִרְחָשָׁטִים עַד-הַגִּלְגָּל לִמְעוֹן דָעַת צְדָקֹת ה':</p>

The incident at Pe'or is described in the parashah that follows, Pinhas, but is integrally connected to the main story in Bamidbar 22-24 by rabbinic and medieval commentators.

<p><u>Numbers 31:14-18</u></p> <p>(14) Moshe became angry with the commanders of the army, the officers of thousands and the officers of hundreds, who had come back from the military campaign. (15) Moshe said to them, "You have spared every female! (16) Yet they are the very ones who, at the bidding of</p>	<p>במדבר ל"א:י"ד-י"ח</p> <p>(יד) וַיַּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוֹדֵי הַחַיל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִאַבָּא הַמְּלָחֶמֶה: (טו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיכֶם מֹשֶׁה חַחִיתֶם כָּל-נְקַבָּה: (טז) הִנֵּה הֵי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצָבָר בָּלָעָם לִמְסְרֵי מַעַל בָּה' עַל-צְבָר-פְּגֹועַר וְתַהַי הַפְּגַהָה בְּעַדְתָּ</p>
--	--

¹ Note: Tanakh is JPS trans.; Talmud is Soncino trans., slightly modified.

<p>Bila'am, induced the Israelites to trespass against the LORD in the matter of Pe'or, so that the LORD's community was struck by the plague. (17) Now, therefore, slay every male among the children, and slay also every woman who has known a man carnally; (18) but spare every young woman who has not had carnal relations with a man.</p>	<p>ה' (יז) ועֲתָה הָרָגוּ כָּל-זָכָר בַּטְּרֵף וְכָל-אֲשֶׁר יָדַעַת אִישׁ לִמְשָׁכֶב זָכָר הָרָגוּ: (יח) וְכָל-הַטְּרֵף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדַעַו מִשְׁכֶב זָכָר מַחְיוֹ לְכָס:</p>
--	---

II. Discussion of Bila'am in the Mishnah & Talmud

<p>Pirkei Avot 5:6</p> <p>(6) Ten things were created on the eve of the [first] Shabbat at twilight. And these are they: The mouth of the earth [that swallowed Korach in Numbers 16:32]; and the mouth of the well [that accompanied the Israelites in the wilderness in Numbers 21:17]; and the mouth of the donkey [that spoke to Bila'am in Numbers 22:28-30]; and the rainbow [that served as a covenant after the flood in Genesis 9:13]; and the manna [that God provided the Israelites in the wilderness in Exodus 16:4-21]; and the staff [of Moshe]; and the <i>shamir</i> [the worm that helped build the Temple without metal tools]; and the letters; and the writing; and the tablets [all of the latter three, of the Ten Commandments].</p>	<p>משנה אבות ה':ו'</p> <p>(ו) עֲשָׂרָה דָּבָרִים נִבְרָאוּ בַּעֲרָבָה שְׁבַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלּוּ הוּ, פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבָּאָר, וּפִי הַאֲתוֹן, וּמִקְשָׁת, וְהַמּוֹן, וּמִפְטָה, וּמִשְׁמִיר, וּמִקְתָּב, וּמִמְכְּתָב, וּמִלּוֹחֹת.</p>
<p>Pirkei Avot 5:19</p> <p>(19) Anyone who has these three things is from the students of Abraham, our father, and [anyone who has] three other things is from the students of Bila'am the evildoer: [one who has] a good eye, a humble spirit and a small appetite -- is from the students of Abraham, our father.</p>	<p>משנה אבות ה':י"ט</p> <p>(יט) כָּל מִי שִׁישׁ בַּיָּדוֹ שֶׁלְשָׁה דָּבָרִים הַלְלוּ, מַתְלִמְדִיו שֶׁל אָבָרָהָם אָבִינוּ. וּשֶׁלְשָׁה דָּבָרִים אַחֲרִים, מַתְלִמְדִיו שֶׁל בְּלָעָם הַרְשָׁעָה. עַיּוּ טוֹבָה, וּרֹום גְּמוֹכָה, וּגְנַפְשׁ שְׁפָלָה, מַתְלִמְדִיו שֶׁל אָבָרָהָם אָבִינוּ. עַיּוּ רַעָה, וּרֹום גְּבוּהָה, וּגְנַפְשׁ רַחֲבָה, מַתְלִמְדִיו שֶׁל בְּלָעָם הַרְשָׁעָה.</p>

<p>[One who has] an evil eye, a haughty spirit and a broad appetite - is from the students of Bila'am the evildoer. What [difference] is there between the students of Abraham, our father, and the students of Bila'am the evildoer? The students of Abraham, our father, eat in this world and possess the next world, as it is stated (Proverbs 8:21), "There is what for those that love Me to inherit, and their treasures will I fill." But the students of Bila'am the evildoer inherit Gehinnom and go down to the pit of destruction, as it is stated (Psalms 55:24), "And You, God, will bring them down to the pit of destruction; the people of blood and deceit, they will not live out half their days; and I will trust in You."</p>	<p>מה בינו תלמידיו של אברהם אבינו לטלמידיו של בלעם הרשע. תלמידיו של אברהם אבינו, אוכליין בעולם הזה ונומליין בעולם הבא, שנאמר (משלי ח) להנחיל אהבי יש, ואצרתיחים אמלא. אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשו גיהנום ויורדיו לבאר שחת, שנאמר (תהלים נה) ואתה אלהים תורידים לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחציו ימיהם, ואני אבטח בז:</p>
<p>Bava Batra 14b And who wrote [the books of the Bible?] Moshe wrote his own book, and the portion of Bila'am [in the Torah,] and [the book of] Job. Joshua wrote his own book and eight verses in the Torah, [which describe the death of Moshe.] Samuel wrote his own book, [the book of] Judges, and [the book of] Ruth. David wrote the book of Psalms by means of ten elders [of previous generations, assembling a collection that included compositions of others along with his own. He included psalms authored] by Adam the first [man,] by Melchizedek [king of Salem,] and by Abraham, and by Moshe, and by Heman, and by Yedutun, and by Assaf...</p>	<p>בבא בתרא י"ד ב ומי כתבן משה כתוב ספרו ופרשת בלעם ויאיוב יהושע כתוב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתוב ספרו ושופטים ורות דוד כתוב ספר תהילים על ידי עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י יdotzon ועל ידי אסף</p>
<p>Bava Batra 60a Gemara: From where are these matters, [i.e., that one may not open an entrance opposite another entrance, or a window</p>	<p>בבא בתרא ס' א גמ' מנהני מיili א"ר יוחנן דאמר קרא (במדבר כד, ב) וישא בלעם את עינויו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה</p>

opposite another window, derived?] Rabbi Yoḥanan says that the verse states: “**And Bila‘am lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; [and the spirit of God came upon him]**” (Numbers 24:2). The Gemara explains:] What [was it that Bila‘am] saw [that so inspired him? He] saw that the entrances of their tents were not aligned with each other, [ensuring that each family enjoyed a measure of privacy. And he] said: [If this is the case,] these [people] are worthy of having the Divine Presence rest on them.

Sanhedrin 105a

[The mishnah teaches that] four prominent commoners, Bila‘am, Do‘eg, Ahitofel, and Gehazi, [have no share in the World-to-Come. The Gemara elaborates: The name] Bila‘am [is interpreted as a contraction of:] Without a people [*be-lo ‘am*], [or one who has no share in the World-to-Come with the Jewish people]. Alternatively, [the name] Bila‘am [is interpreted as one] who wore down the [Jewish] people [*bilah ‘am*]. [He is the] son of Be‘or, [one] who engaged in bestiality [*be‘ir*].

[It was] taught [in a *baraita*:] He is Be‘or, [father of Bila‘am,] he is Kushan-Rishatayim, **he is Lavan the Aramean.** [He was called] Be‘or because he engaged in bestiality. ...

It is written: “Son of Be‘or” (Numbers 22:5), and it is written [elsewhere:] “His son Be‘or” (Numbers 24:3). Rabbi Yoḥanan says [in resolving the apparent contradiction: Bila‘am’s] father was his

ראה ראה שאין פתחי אהליות מכובניין זה לזה אמר ראין הלו
שתשרה עליהם שכינה:

סנהדרין ק"ה א
ארבעה הדיוות בלבם ודווג
ואהיתופל וגחזי : בלבם بلا עם דבר
אחר בלבם שבלה עם בן בעור שבא על
עיר ...

תנא הוא בעור הוא כושן רשותים הוא
לבן הארמי בעור שבא על העיר ...

כתב (במדבר כ"ב, ה') בן בעור וככתב
(במדבר כ"ד, ג') בנו בעור אמר רבי
יוחנן אביו בנו הוא לו בנביות

<p>son in [terms of] prophecy, [as Balaam was a much greater prophet.]</p>	
<p><u>Berakhot 7a</u></p> <p>How much [time does] His anger [last? God's anger lasts] a moment. And how [long] is a moment? One fifty-eight thousand, eight hundred and eighty-eighth of an hour, that is a moment. [The Gemara adds:] And no creature can [precisely] determine that moment [when God becomes angry,] except for Bila'am the wicked, about whom it is written: "He who knows the knowledge of the Most High" (Numbers 24:16). ...</p>	<p><u>ברכות ז' א</u></p> <p>וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחד מחמשת רבוֹא ושמונת אלףים ושמנה מאות ושמנים ושמנה בשעה וזוו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה וירודע דעת עליון ...</p> <p>השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליוון הוה ידע ...</p>
<p>[This should not be understood to mean that Bila'am was a full-fledged prophet.]</p> <p>Now, [clearly, Bila'am] did not know the mind of his animal; and he did know the mind of the Most High? [If he could not understand the rebuke of his donkey, he was certainly unable to understand the mind of the Most High]. ...</p>	<p>אלא מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה ...</p>
<p>Rather, this [verse from Numbers] teaches that [Bila'am] was able to [precisely] determine the hour that the Holy One is angry. [At that moment, Bala'am would utter his curse and, through God's anger, it would be fulfilled].</p>	
<p><u>Sotah 11a</u></p> <p>Rabbi Hiyya bar Abba says [that] Rabbi Simai says: Three [noteworthy people were consulted by Pharaoh] in that counsel [where Pharaoh questioned what should be done with the Jewish people. They were] Balaam, and Job, and Yitro. ...</p> <p>[Rabbi Hiyya bar Abba teaches what</p>	<p><u>סוטה י"א א</u></p> <p>אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי סימאי שלשה היו באותה עצה בלוּעַם ויאיוב ויתרו ...</p> <p>בלעם שיעץ נהרג</p>

<p>occurred to each of them:] Balaam, who advised [Pharaoh to kill all sons born to the Jewish people,] was [punished by being] killed [in the war with Midian (see Numbers 31:8)].</p>	
<p><u>Sanhedrin 105a-105b</u> Mar Zutra says: [Bila'am] was a diviner by [using] his penis. Mar, son of Ravina, says: He engaged in bestiality with his donkey.</p>	<p>סנהדרין ק"ה א-ק"ה ב מר זוטרא אמר קוסם באמתו היה מר בריה דרבינא אמר שבא עלattoנו</p>
<p><u>Gittin 57a</u> [Onqelos then] went and raised Bila'am [from the grave] through necromancy. He said to him: Who is [most] important in that world [where you are now? Bila'am] said to him: Israel [The Jewish people]. [Onqelos asked him:] Should I [then] attach [myself] to them [here in this world? Bila'am] said to him: You shall not seek their peace or their welfare all the days [(see Deuteronomy 23:7)]. Onqelos said to him: What is the punishment of that man, [a euphemism for Bila'am himself, in the next world? Bila'am] said to him: [He is cooked] in boiling semen, [as he caused Israel to engage in licentious behavior with the daughters of Moab].</p>	<p>גיטין נ"ז א ازל אסקיה לבלעם בנגידה אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אמר ליה לא תדרוש שלום וטובתם כל הימים אמר ליה דיניה דההוא גברא במאן אמר ליה בשבת זרע רותחת</p>

III. Notable discussion of Bila'am in the Midrash (there are numerous parallels passages)

<p><u>Sifrei Devarim 357:40</u> “And there shall not arise in Israel again a prophet such as Moshe”: But among the nations, there did arise. And who was he? Bila'am the son of Be'or. But there is a difference between the prophecy of Moshe and the prophecy of Bila'am. Moshe did not know who was</p>	<p>ספר דברים שנ"ז:מ' (מ) ולא קם נביא בישראל כמשה - אבל באומות קם. ואיזה? זה בלעם בן בעור! אלא יש הפרש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם: משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנא' נאם שומע</p>
---	--

speaking to him, and Bila'am did know, as it says, "The speech of the hearer (Bila'am) of the words of the Almighty" [Bamidbar 24:16]. **Moshe did not know when God would speak to him until God did so.** **Bila'am did know**, as it says, "and the knower of the knowledge of the Most High." **Moshe did not speak with Him unless he was standing** (Devarim 5:28) "And you, here, stand with Me." **And Bila'am spoke with Him when he was fallen** (Bamidbar 24:4): "The vision of the Almighty shall he see, fallen and his eyes uncovered."

*Parallel in Bamidbar Rabbah

אמר ר' אל וידע דעת עליון ; משה לא היה יודע מי מדובר עמו עד שנדבר עמו, ובלעומם היה יודע אימתי היה מדובר שנאי' וידע דעת עליון ; משה לא היה מדובר עמו עד שהוא עומד, שני' אתה פה עומד עמד', ובלעומם היה מדובר עמו כשהוא נופל, שני' מחזה שדי יחזה נופל ולוי עיניים.

בראשית רבba נ"ב: ה'

מה בין נביאי ישראל לנביאי אומות העולם ... [משל] למלך שהיה לו אשה ופלגש כשהוא הולך אצל אשתו הוא הולך בפרהסיא וכשהוא הולך אצל שפחתו הולך במטמוניות כך אין הקב"ה נגלה על אומות העולם אלא בלילה (במדבר כב) ויבא ה' אל בלעם לילה (בראשית לא) ויבא ה' אל לבן הארמי בחלום הלילה (שם כ) ויבא ה' אל אבימלך בחלום הלילה... אין הקדוש ברוך הוא נגלה על נביאי אומות העולם אלא בחצי דבר היך מה דעת אמר (במדבר כג) ויקר ה' אל בלעם:

בראשית רבba ס"ה: כ'

אמר רבי אבא בר כהנא : **לא עמדו פילוסופין בעולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגradi.**